

ruskega cesarja italijanskemu kralju. Ruski posebni odposlanik se ni mudil v nobenem rumunskem mestu.

Nemiri se nadaljujejo.

Ko so vojni hujskači izvedeli, da je bojaželjno ministrstvo Salandra padlo, prirejali so po celi Italiji, posebno po Rimu, Milanu in Turinu, velike rabuke. V Rimu so gradili celo barikade, vse gibanje je polagoma dobivalo značaj revolucije. Povsod so seveda hoteli razgrajati prodreti do avstrijskih in nemških konzulatov ter si na njih izpustiti svoje sovraštvo. Policija in vojaštvo je imelo vse polno dela, da se ni poškodovalo po mednarodnem pravu zavarovana posest tujih držav. Toda tudi sedaj, ko se je kralj iz strahu pred revolucijo odločil, da obdrži Salandrovo ministrstvo, se rabuke niso polegale. Razgrajati razgrajajo naprej ter hujskajo po vseh mestih za vojno. Najbolj glasni so seveda taki, ki v slučaju vojske ne bodo nesli svoje kože na trg, ampak se lepo potuhnil in ostali kot „neobhodno potrebni“ doma.

Salandra.

Zopetni ministrski predsednik Salandra je bil rojen leta 1853 v pokrajini Foggia v južni Italiji. Ta mož je bolj čemernega značaja, temne polti in nosi skoro vedno samo črno obleko. Salandra se je že kot mlad uradnik povzpela do visokih služb. V Rudinijevem prvem ministrstvu je bil državni podtajnik v finančnem ministrstvu, v drugem Crispijevem ministrstvu je bil pod tedanjim zakladnim ministrom in sedanjim zunanjim ministrom Sonnino podtajnik za državne zaklade, pod prvim Pellouxovim ministrstvom je bil poljedelski minister. Leta 1906 ga je Sonnino v poklic kot finančnega ministra. Salandra opravlja v svojih prostih urah tudi službo vsučilniškega profesorja. Mož je baje izborni jurist. Njegovi govori v italijanski zbornici vedno vzbujajo izredno pozornost poslancev, toda navdušili niso nikogar, ker je govoril preveč profesorsko dolgočasno. Kot poslanec zastopa Salandra v italijanski zbornici južnoitalijansko volilno okrožje Lucera.

Sonnino.

Sonnino je prišel novembra leta 1914 po smrti prejšnjega zunanjega ministra San Giuliana v Salandrovo ministrstvo kot zunanji minister. Bil je že tudi dvakrat ministrski predsednik, toda vsakokrat je padel že koj ob nastopu. Posebnih sposobnosti še do danes ni pokazal. Ker morajo biti po ustavi ministri iz vrst parlamentarecev, ni bilo ob Giulianovi smrti mogoče mnogo izbirati. Salandra je poklical Sonnino, ker je pripadal parlamentarni desnici in je bil prvotno začel diplomatsko karijero, katero je pozneje zapustil. Poznal je torej diplomatska pota, bavil se je tudi z vprašanji zunanje politike, saj se je pri razpravah o proračunu zunanjega ministrstva vsakokrat oglašil k besedi. Osebnost ni imel Sonnino v državni zbornici nikdar bogve koliko pristašev; vzrok je pač to, da je stremil vedno le za ugledom in močjo in je zato omahoval med desnico in levico, kakor mu je v trenutnem položaju pač bolj kazalo. Da poveča svoj politični ugled, je ustanovil tudi dnevnik „Giornale d'Italia.“

Giolitti.

Največji sedaj živeči državnik v Italiji je Giovanni Giolitti. On zastopa mnenje, da bi se naj Italija pobotala z Avstrijo mirnim in prijateljskim potom. Giovanni Giolitti je danes 70 let star. Sin malega uradnika je napravil vsled svojih izrednih sposobnosti sijajno karijero. Že v 22. letu je bil pomočnik državnega pravdnika, kmalu na to je bil poklican v službovanje v ministrstvo. Leta 1882 je bil izvoljen za poslanca, leta 1889 je postal pod Crispijem prvi minister državne zakladnice, leta 1892 je bil prvič ministrski predsednik. Zadnjič je bil Giolitti voditelj ita-

lijanske vlade za časa tripolitske vojne. Upeljal je v Italiji splošno in enako volilno pravico za državni zbor.

Kaj je iredenta?

„Iredenta“ je laška beseda in pomeni toliko kakor nerešena (namreč Italija). Sedaj se rabi ta beseda za politično strujo v Italiji, ki je nastala že l. 1878, ker velevlasti na berlinskem posvetovanju niso prisodile vse zemlje, na kateri so se tudi stanovali Italijani, novoustanovljenemu kraljestvu, Italiji. Ustanovili so to politično strujo Imbriani, Menotti, Garibaldi in drugi ter jo zagovarjali v listu „Iredenta“. Kot „nerešeno Italijo“ so torej imenovali laško ozemlje na Francoskem, Svicarskem ter Avstrijskem. Iredentisti so pridgali najhujše sovraštvo osobito proti Avstriji in tako se ni čuditi, da je iredentist Oberdank l. 1882 svojo hudodelno roko vzdignil proti cesarju. Toda s tem se hujskanje ni poleglo. Prispelo je celo tako visoko, da je morala vlada sama poseči vmes in l. 1890 razpustiti najhujša društva: Borsari in Oberdank. Toda tudi pozneje se hujskanje ni popolnoma poleglo, ampak se posebno ob mejah gojilo do današnjega dne.

Zjedinjena Italija.

Ko se je leta 1848 po celi Evropi razširilo narodnostno gibanje, so tudi v Italiji, ki je bila razdeljena razven v rimsko papeževu državo še v več drugih državah, vstali možje, ki so zahtevali, da se naj vse italijanske državi združijo v eno veliko italijansko državo pod svetnim vladarjem v Zjedinjeno Italijo. Za kralja novega italijanskega kraljestva so namenili sardinskega kralja Viktor Emanuela II. Voditelji tega gibanja so bili Cavour, Macini, Lafarina in Garibaldi. Vsak čas je bilo čuti o malih vstajah in zavratnih umorih, ki so nahujskano ljudstvo še bolj razburjali. Po vojski z Avstrijo l. 1859 je bil Viktor Emanuel dosegel svoj cilj. Že meseca novembra l. 1860 ga je Garibaldi proglasil za kralja cele Italije, koji naslov je prvi italijanski državni zbor l. 1861 odobrnil. Papežu Piju IX. je ostal le Rim in okolica. Vso drugo zemljo mu je ugrabil kralj nove Italije, ravno tako, kakor si je prilastil toskansko, modensko, parmako in neapolitansko državo. L. 1860 po bitki pri Solferinu se je tudi Avstriji iztrgala Lombardija, l. 1866 s prusko pomočjo Benečanska. Toda nenasiljivi Viktor Emanuel še ni bil zadovoljen, poželelo se mu je tudi Rima. Željno je prežal na ugodno priliko. L. 1870, ko je bila vojska med Prusi in Francozi, se vzdigne s svojimi četami proti Rimu, si ga kljub slovesnemu ugovoru papeža in celega katoliškega sveta siloma polasti in ga proglasi za glavno mesto zjedinjene Italije in svoje prestolnice. Sam si izbere za svoje stanovanje papeževu palačo Kvirinal, dočim dovoli ropar papežu milostno, da sme še nadalje ostati v palači Vatikan. L. 1878 je kralj Viktor Emanuel po kratki boleznici umrl. Naslednik mu je bil njegov sin Humbert, ki je bil umorjen l. 1900. Od tega leta vlada kralj Viktor Emanuel III. Rojen je bil l. 1869. Poroden je s črnogorsko princezino Jelko, ki je ob poroki prestopila h katoliški veri. Prestolonaslednik Humberto je rojen l. 1904. Italijanska kraljeva rodbina se imenuje po svojem izvoru rodbina Savojevcev, kakor se imenuje naša avstrijska rodbina Habsburžanov.

Papež v Rimu.

Že veliko se ugiba, kaj bo s papežem, ako Italija začne vojsko. Po mednarodnem pravu bi imeli vsi poslaniki, ki jih imajo različne države pri papežu, ostati v Rimu in nihče bi jim ne smel braniti, da prosto občejuje s svojimi vladami. Tako bi bila pravica, toda saj vemo, da se v vojski mora velikokrat umakniti pravica pred silo. In za to se je bati, da bo

katoliški svet se le ob času vojske prav uvlel, da je sv. Oče res ujetnik italijanskega kralja, dokler se mu ne dovoli lastna, neodvisna država.

Do l. 1870 je imel papež lastno državo s prostim zrhodom na morje. Tedaj mu jo je ugrabil sardinski kralj Viktor Emanuel II., ustanovitelj sedanjega italijanskega kraljestva. Do tega leta je ščitil sv. Stolico in papeško državo francoski cesar Napoleon III. V Rimu je bilo nastavljen francosko vojaštvo. Ko pa je v vojski s Prusi l. 1870 potrebovala Francija slehernega vojaka, je bilo to vojaštvo odpoklicano z Rima. To priiko je uporabil zvit Viktor Emanuel II. Nahujskal je prostovoljne čete Garibaldincev, da so upadle v papeževu državo. In sedaj je nastopil Viktor Emanuel kot „rešitelj“. Pisal je papežu Piju IX., da bo s svojimi četami vkorakal v njegovo državo, da ga brani pred Garibaldinci. Volk brani ovco pred volkovi! Pij IX. je pa odgovoril: „Lepe besede, grda dejanja.“ Dne 20. sept. je bil Rim v rokah kraljevih čet. Papeža so zaprli v Vatikan, kralj pa se je naselel v prej papeževi palači Kvirinal. Pravijo, da se ni nikdar čutil prav srečnega v ugrabljenem stanovanju, storjena krivica mu je grizla vest.

Od tega časa je preteklo 45 let. Papež, čeprav ujetnik v Vatikanu, je mogočen vladar in njegov upliv raste posebno v sedanjem času od dne do dne. Potomcem sardinskega kralja pa se močno majo pristoil italijanskega kraljestva. Če ne začne vojske, je pričakovati revolucije od strani hujskačev, če jo začne, pa od strani socialistov. Tako stoji sedanji italijanski kralj Viktor Emanuel III. med dvema stoloma in ne ve, na katerega bi se vsedel, ker pod obema gori.

Nevaren položaj nastane za papeža, ako izbruhn v Rimu revolucija. Mnogi mu nasvetujejo, naj odrine iz Rima, na primer na Spansko. Toda sedanji papež Benedikt XV. noče o tem nič vedeti, ampak ostane na vsak način v Rimu, naj pride, kar hoče. Bog ga bo varoval.

Nekateri podatki.

Italijansko kraljestvo meri 286.682 kvadratnih kilometrov in ima 34 in pol milijona prebivalcev. Torej pride na 1 kvadratni kilometer 121 prebivalcev. Po narodnosti jih je 28 milijonov Italijanov, Francozov 140.000, Albancev 55.000, Slovencev 40.000 itd. V slučaju, da nastane vojska z Italijo, potem si gremo Slovenci po svoje brate, ki se nerešeni vzdihujejo v Italiji, gremo pa tudi po kraljico morja, po krasne, veličastne Benetke, ki so postavljene s trudom in tudi z ugrabljenim bogastvom avstrijskih Jugoslovancev. Trgovinska mornarica je štela leta 1911 jadrnic 4741, parnikov 718. Italija izvaža svilo, bombaž, vino, sadje, kemikalije, lesne in slamnate izdelke, sir, olivo olje, konoplje. Železnica ima 17.420 km. Armada šteje v miru 304.614 mož, v vojski 822.747 mož, in rezerva znaša 2.610.403 mož. Potemtakem bi Italija lahko postavila polagoma okroglo 3.000.000 mož na bojišče. Vojna mornarica je znašala leta 1912 ladij 290 s 1696 topovi in 32.077 možni v miru. Italijanska zastava je: zeleno-belo-rudeča. Največja mesta pa so: Rim 538.634 prebivalcev, Neapelj 723.208, Milan 599 tisoč 200, Turin 427.733 itd. Benetke imajo 160.727 prebivalcev.

Trozveza.

Zvezo Avstrije, Nemčije in Italije imenujemo trozvezo (tripelalianso), dočim imenujemo zvezo Rusije Francije in Anglije trosporazum (tripantanto). Ko sta se Rusija in Nemčija druga drugi precej odtujili, je sklenila Nemčija dne 7. okt. 1879 zvezo z Avstrijo v medsebojno obrambo in varstvo. L. 1883 se je ta dvozveza s pristopom Italije razširila v trozvezo. Besedilo zveze med Nemčijo in Avstrijo se je objavilo l. 1888, besedilo zveze z Italijo je ostalo taj-

LISTER.

Rezervist Grega.

Po resničnih virih spisal Matko Krevh.

(Konec.)

Taki in enaki pozdravi so leteli od vseh strani na presenečenega Grego, ki se je počasi umikal razjarjenim šaržam.

Se nekaj povelj. Godba je zaigrala in med zvokom koračnic in med vriskanjem je odšel bataljon na vlak.

Sedaj so prišli na vrsto novodošli rezervisti, med katerimi je bil tudi Rogačev Grega. Velikanska množica jih je bila, skoro za celo dvorišče. Iz pisarne je prišel narednik s tremi pisarji; vsak je vlekel zavoj papirja pod pazduho. Narednik je klical imena ter delil listke poklicanim rezervistom.

„Godec Miha?“

„Tukaj!“

„Hudir Janez?“

„Tukaj!“

„Kotalo Gregor?“

Molk.

„Kje je ta Kotalo?“ razjezil se je narednik in mrko gledal po dvorišču; nihče se ni oglašil, zato je klical dalje. Vsak poklicani je dobil list, na katerem je stalo zapisano, h kateri stotniji je prideljen. Hkoncu jih je še ostalo nekaj, ki niso imeli listkov in med temi je bil tudi Rogačev Grega. Narednik je povpra-

šal vsakega po imenu, stanu, domačiji in kar je še pri takem izpraševanju potrebno. Ko je prišel do Rogačevega Grega, se mu je ta skromno odkril in prijazno nasmejalo.

„Kako se pišeš“, zagodel je nad njim narednik napol ozlovoljen, napol zadovoljen. Grega ga je začudeno pogledal.

„Ali ne znaš govoriti?“ Naredniku se je vzbujala jeza. Grega pa je molčal.

„Da bi te! Kako ti je ime? Kako te kličejo doma?“

„Aja, ja, Grega mi pravijo, pri Rogaču se reče pri nas.“

Torej Grega Rogač. Kje imaš papirje?“

Grega je izvlekel iz žepa pozivnico in jo izročil naredniku.

„Buzarona, ti si tisti Kotalo Gregor? Zakaj se ne oglašiš, če te pokličem?“

Grega mu na to ni vedel odgovora. Kotalo? Ime se mu je zdelo znano, le spomniti se ni mogel, kje bi ga bil slišal. Da bi se on pisal za Kotalo, to mu še na misel ni prišlo. In sedaj ga hoče narednik prepričati, da je on Kotalo Gregor; ali je pri pameti?

Grega ni bil prijatelj dolgega razmišljanja; udal se je usodi, ki ga je pripeljala k peti stotniji. Sumljiv pa je vseeno postal zaradi svojega čudnega nastopa. Začeli so ga opazovati in ni trajalo dolgo, da so prišli višji do spoznanja: Kotalo Gregor — nekoliko prismojen. Dokazov ni manjkalo. Grega se je na primer puške tako prestrašil, da se je ni hotel dotakniti, četudi so mu grozili z najhujšo kaznijo; tudi s

telečnjakom si ni vedel pomagati; ko pa je bilo treba korakati v vrstah, odpovedala je Gregi modrost svojo težavno službo; kakorkoli se je obrnil, je bilo napadno. Ali naj takega pošljejo na bojišče?

Kmalu je dospel odgovor od breškega županstva, da je Grega Kotalo od rojstva bedast. Posledica je bila, da so poslali Grego domov v Zakotje.

Pripovedoval je pač domačim o svojem potovanju v mesto, a pristavil je vedno: „Mesa pa sem se najedel vsak dan in kofeja.“

Najlepša je slovenska pesem.

Mihael Vovk, doma na Sladkigori, prej pri 87., zdaj pri 27. pešpolku, 11. stotnija, piše s severnega bojišča:

Letošnja Velika noč bo vsakemu vojaku ostala v neizbrisljivem spominu. Med strašnim gromenjem topov smo pozdravljali vstalega Zveličarja in ga prosili za ljubi mir. Po hudi bitki je nastal za nekoliko časa odmor. Dne 23. aprila smo imeli sveto mašo. Gospod vojni kurat so nam spregovorili tolažilne besede. Omeniti Ti še hočem, ljubi „Slovenski Gospodar“, da so pri naši stotniji treh narodov vojniki, in sicer Nemci, Italijani in mi Slovenci. Zvečer si zapojemo vsak po svoje, pa najlepša je le slovenska pesem. Včasih nas malo moti Rus, ki nam pošlje kakšno granato ali šrapnel. Mi pa nimamo nobenega strahu več pred njimi, smo jih že čisto vajeni. Bero tudi tukaj več slovenskih časnikov in sicer so to: „Slovenski Gospodar“, „Slovenec“ in „Bogoljub.“